

Българският печатъ, обаче, не е ималъ само за целъ да служи прѣко или косвено на образованието и културното повдигане на българския народъ, а е изпълнявалъ и редица обществени функции. При липсата на парламентъ въ Турция и на каквато и да е трибуна, отъ кждето българскиятъ народъ да може да изкаже своитѣ болки, своитѣ теглила, да издигне гласъ на протестъ противъ безправieto, печатътъ е билъ единственото срѣдство, чрезъ което той е можелъ да съобщава на управниците своитѣ справедливи искания, да търси съчувствие и милостъ у чужбина за теглилата и страданията подъ режима на робството. Всичко това допринесло печатътъ да се издигне въ кжсо време като изразителъ на общественото мнение, да действува за неговото оформяване.

Какво е обществено мнение и по какъвъ начинъ е намирало то изразъ въ българския печатъ? Между многото дефиниции на общественото мнение, най-сполучливата е на К. Бюхеръ: общественото мнение е пропитата съ чувствени и волеви моменти преценка на обществото, масовата психологическа реакция, която се отнася одобрително или не за опредѣлени събития, мѣрки или действия ¹⁾. Общественото мнение и вестникътъ не сж нераздѣлно свързани. Тѣ могатъ да се развиватъ независимо едно отъ друго. Но щомъ общественото мнение се завладѣе отъ вестника, то става по-силно, по-резултатно. Не сж рѣдки случаитѣ, обаче, когато общественото мнение се развива безъ помощта на вестника, напр. преди да се появи печатътъ въ дадена страна. Следи отъ обществено мнение въ България може да се констатира преди появата на „Любословие“. Недоволството отъ злоупотрѣблениата на грѣцкото духовенство въ всички краища, кждето се е говорѣло български, е създавало условия за образуване на обществено мнение, което въ навечерието на появата на печатния вестникъ намѣри изразъ въ редица пѣсни, осмиващи, бичуващи грѣцката църква и духовенство, пѣени въ разни мѣста и при разни поводи и заразяващи все по-голѣми народни маси. Изразъ на общественото мнение е и борбата за сваляне на грѣцкото духовно иго (въ църковно и просвѣтно отношение) и пр. Следи отъ обществено мнение е имало следователно преди появата на първитѣ периодични издания.

Първитѣ български вестници, които подзеха борбата противъ грѣцкото духовенство, които развиха идеята за свободно народно училище, станаха изразители на общественото мнение, което намѣриха въ България. Веднѣжъ общественото мнение завладѣно отъ печата, който му даде едно вѣрно направление, по-опредѣлена форма, то стана по-силно, по-могѣщо и по-завладяващо. Отъ ржководителитѣ на печата, следователно, вече зависѣше насоката, която можеше

1) Gesammelte Aufsätze zur Zeitungskunde, стр. 53.